

مناسک حج

مطابق با فتاوی

حضرت آیت الله العظمی

امام خمینی سلام الله علیه

www.ketab.ir

به ضمیمه

ترجمه بعضی از مسائل حج

تحریر الوسيله و حدود ۵۵۰

مسأله جدید

خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. مناسک حج: مطابق با فتاوی‌های حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی سلام‌الله علیه به ضمیمه ترجمه بعضی از مسائل حج تحریر الوسیله و حدود ۵۵۰ مسأله جدید / {ویرایش ۳} - تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۷۰. ۳۴۲ ص.

ISBN: 964 - 335 - 017 - 7

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۱. حج، ۲. حج - رساله عملیه، ۳. فقه جعفری - رساله عملیه، ۴. فتوای شیعه - قرن ۱۴. ۵. خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. - تحریر الوسیله (برگزیده). الف. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س). ب. عنوان.

۲۹۷ / ۳۵۷

BP۱۸۸ / ۸ / خ ۸ م ۸

م ۷۸ - ۱۰۵۵۳

کتابخانه ملی ایران

کد / م ۴۲۳
www.ketab.ir

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

مناسک حج

ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و نشر عروج

چاپ هشتم: ۱۴۰۳ / ۵۰۰ نسخه

قیمت:

10100500020009

مناسک حج

خیابان انقلاب، بین فروردین و فخر رازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای زاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۳۲۷

حرم مطهر حضرت امام خمینی(س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۴۰۳۸۰۱

کلیه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

مراکز پخش

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	پیشگفتار
۱	مقدمه
۳	شرایط وجوب حجة الاسلام
۱۱	مسائل متفرقه استطاعت
۳۱	نیابت در حج
۳۴	مسائل متفرقه نیابت
۴۷	حج استحبابی
۴۹	اقسام عمره
۵۱	اقسام حج
۵۱	صورت حج افراد و عمره مفرده و بعض مسائل مربوطه آنها
۵۳	صورت حج تمتع اجمالاً
۵۵	مسائل متفرقه اقسام عمره و حج

www.ketab.ir

۶۱	باب اول: اعمال عمره تمتع
۶۳	فصل اول: محل احرام عمره تمتع
۶۷	مسائل متفرقه میقات
۷۷	فصل دوم: واجبات احرام و متعلقات آنها
۸۵	مسائل متفرقه احرام
۸۸	مستحبات احرام
۹۰	مکروهات احرام
۹۳	فصل سوم: در آنچه بر مُحرم حرام می شود
۱۱۶	مسائل متفرقه احرام
۱۲۵	مستحبات دخول حرم
۱۲۶	مستحبات دخول مکه معظمه
۱۲۶	آداب دخول مسجدالحرام
۱۳۱	فصل چهارم: در طواف واجب و بعضی از احکام آن
۱۳۲	واجبات طواف
۱۴۹	مسائل متفرقه طواف
۱۸۳	آداب و مستحبات طواف
۱۸۷	فصل پنجم: نماز طواف
۱۹۰	مسائل متفرقه نماز طواف
۱۹۷	مستحبات نماز طواف
۱۹۹	فصل ششم: سعی
۲۰۳	مسائل متفرقه سعی
۲۱۰	مستحبات سعی

۲۱۵	فصل هفتم: تقصیر
۲۱۶	مسائل متفرقه تقصیر و احکام بین عمره و حج تمتع
۲۲۱	تبدل حج تمتع به افراد
۲۲۳	مسائل متفرقه تبدل
۲۲۷	باب دوم: اعمال حج تمتع
۲۲۹	فصل اول: احرام حج
۲۳۱	مسائل متفرقه احرام حج
۲۳۲	مستحبات احرام حج تا وقوف به عرفات
۲۳۵	فصل دوم: وقوف به عرفات
۲۳۷	مسائل متفرقه وقوف به عرفات
۲۳۹	مستحبات وقوف به عرفات
۲۴۵	فصل سوم: وقوف به مشعرالحرام
۲۴۹	مسائل متفرقه وقوف به مشعرالحرام
۲۵۱	مستحبات وقوف به مشعرالحرام
۲۵۳	فصل چهارم: واجبات منی
۲۵۳	الف) رمی جمرة عقبه
۲۵۶	مستحبات رمی جمرات
۲۵۷	ب) ذبح
۲۶۶	مسائل متفرقه هدی
۲۷۵	مستحبات هدی
۲۷۵	ج) تقصیر

۲۷۹	مسائل متفرقه خَلْق یا تقصیر در حج
۲۸۶	مستحبات خَلْق
۲۸۷	فصل پنجم: واجبات بعد از اعمال منی
۲۹۱	مسائل متفرقه اعمال بعد از منی و طواف نساء
۲۹۷	مستحبات طواف حج و نماز آن و سعی
۲۹۸	فصل ششم: بیتوته در منی
۳۰۱	مسائل متفرقه بیتوته در منی
۳۰۷	فصل هفتم: رَمی جمرات سه گانه
۳۱۲	مسائل متفرقه رَمی
۳۱۸	مستحبات منی
۳۱۹	مستحبات دیگر در منی
۳۲۱	استحباب عمره مفرده
۳۲۱	طواف وداع
۳۲۲	مسائل متفرقه
۳۳۶	حکم محصور و مصدود
۳۴۰	مسائل متفرقه محصور و مصدود

پیشگفتار

إِنَّ أَوَّلَ نَبِيٍّ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي سَمَّيْنَاهُ نُوحًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ * فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ
وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا.

کعبه، خانه ناس و مکّه، حرم امن الهی، مهبط فرشتگان و محل نزول جبرائیل امین است. در این سرزمین مقدس بجهت تئیمی از نوادگان خلیل الله رسالت ابلاغ آئین جهانی و جاوید اسلام را بر عهده گرفت. فرمانِ قُمْ فَأَنْذِرْ یافت. بتها را شکست و همراه با محرومان و پابرهنگان، این مظلومان همیشه تاریخ، به قیام برخاست. شعارش: قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا بود و تمام عمر برای رستگاری امتش مبارزه کرد. ثمره قیام، هجرت و جهاد بی وقفه آن حضرت، در تحکیم و گسترش دین خدا ظاهر گشت. پیامبر اکرم - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - نماز، زکات، جهاد و دیگر مناسک آئین خداپرستی و از آن جمله «حج ابراهیمی» را احیا کرد و بدین ترتیب حج، تجلیگاه عظمت و اقتدار پیروان دین حنیف و مظهر وحدت و اخوت اسلامی و کانون یکتاخواهی و مرکز فریاد برائت امت از شرک و بت پرستی شد.

حج و مناسک شگفت‌انگیزش جلوه‌ای بارز از اعتلای دین حق و نمایشگر تمامیت اسلام ناب محمدی (ص) است.

ولی افسوس که تبلیغات انحرافی و عاظ‌السلطین و سیاست‌زدایی آخوندهای درباری موجب گردید تا روح حقیقی حج به فراموشی سپرده شود و از ابعاد فراوان سیاسی و اجتماعی و عبادی حج تنها بُعد عبادی - آن هم خالی از روح واقعی پرستش - ترویج و تبلیغ گردد.

پیدایش و پیروزی انقلاب اسلامی در ایران که اساساً برای تجدید مجد و عظمت امت و بازگشت به هویت خویش و احیای اندیشه‌های ناب اسلامی به منظور ظهور مظهری سیده بود، سبب شد تا شعائر الهی دوباره در سطح حیات جوامع اسلامی مطرح و زنده شوند. باب مبارزه و جهاد فی سبیل الله گشوده شد، مسجدها مگر خودسازی و مبارزه، و محلی برای تجهیز سپاه اسلام شدند، نمازهای جمعه عنوان نمایش وحدت و حضور آگاهانه مردم در صحنه‌های دفاع از اسلام افکار گردیدند و حج آنگونه که ابراهیم خلیل الرحمن (ع) بنیادش نهاد و پیامبر عظیم‌الشان اسلام (ص) اعتلایش بخشید، پس از قرن‌ها غربت دوباره کانونی برای تجمع پیروان دین حنیف و منادیان توحید و مرکز فریاد برائت از تمامی مظاهر شرک و استکبار گردید.

و اینهمه مدیون مجاهدات طاقت‌فرسا، بیدارگریهای مستمر و راهبریهای مردمی از تبار صالحان زمین در عصر حاضر بود. آری خمینی بزرگ، معمار تجدید حیات اسلام واقعی و منادی وحدت امت اسلامی، در طول حیات خویش همواره کوشید تا پیرایه‌ها و زنگارهایی که بر اثر تلاش مشترک دشمنان دین و متحجرین و دین به دنیا فروشان بر جوهر

پیشگفتار □ ج

مفاهیم و مناسک اسلامی نشسته بود، بزداید و اسلام ناب و پاک را آنگونه که پیامبر اکرم (ص) ترسیم کرده بود به نسل تشنه عدالت و حقیقت عرضه دارد.

بدون تردید یکی از با اهمیت ترین دستاوردهای نهضت امام خمینی (س) احیای حج ابراهیمی است.

البته در جبهه مقابل نیز دشمن از پای نشست و تمامی ابزار و امکانات خویش را تحت لوای اسلام امریکایی بسیج نمود تا از ابلاغ پیام حرکت را و حیات آفرین امام خمینی جلوگیری کند.

اینک در آستانه گشودن مراسم حج، این کنگره بزرگ جهانی اسلام، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) در راستای انتشار میراث فرهنگی آن حضرت، اقدام به تجدید باب مناسک حج که مطابق با فناوری رهبر کبیر انقلاب اسلامی است می نماید. پیشگیمهای مناسک حاضر ذیلاً مورد اشاره قرار می گیرد:

۱. مسائلی از بخش حج تحریرالوسیله ترجمه و در متن آن افزوده شده است.

۲. حدود ۵۵۰ مسأله جدید که در اثنای حج و در طی سالهای گذشته مورد نیاز حجاج محترم قرار گرفته و از حوزه استفتاء مستقر در بعثه حضرت امام (س) سؤال شده، همراه با پاسخ آنها به این مناسک اضافه شده است و برای آنکه پیدا کردن و دسترسی به هر یک از مسائل مذکور و همچنین مسائل متفرقه‌ای که قبلاً در مناسک بوده آسانتر شود، بر حسب تناسب، تفکیک و تحت عنوان مسائل متفرقه در ذیل هر یک از ابواب و فصول مربوطه گنجانده شده است.

د □ مناسک حج

لازم به تذکر است که حدود یکصد مورد از این سؤال و جوابها در چاپ قبلی یکجا در پایان کتاب چاپ شده بود که اکنون در ضمن همین مسائل قرار گرفته است.

۳. پاره‌ای از فصول و بعضی از مناسک با ترتیبی جدید تنظیم شده و برخی از مسائل غیر ضروری حذف و بعضی از تعییرات و الفاظ با حفظ محتوا و مفهوم، تغییر یافته است.

این مناسک بعد از آنکه با ویژگیهای فوق‌الذکر زیر نظر و به‌وسیله آیت‌الله قدیری و همکاری آیت‌الله خاتم‌یزدی از اعضای حوزه استفتاء حضرت امام آماده گردید، در زمان حیات آن حضرت به عرض و نظر مبارکشان رسید و معظم‌له پس از ملاحظه و تأیید، اجازه فرمودند به چاپ آن اقدام و در اختیار امت اسلام قرار گیرد.

از خداوند متعال توفیق حجاج محترم را در انجام هرچه بهتر مناسک عبادی و سیاسی حج و تحقق بخشیدن به اهداف والای این فریضه بزرگ الهی خواستاریم.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

مقدمه

بدانکه بر هر مکلف واجب شرایط باشد وجوب حج به دلیل قرآن و احادیث وارده از نبی اکرم و ائمه معصومین (ع) ثابت است. حج یکی از ارکان دین است و از ضروریات آن به حساب می آید. ترک حج با اقرار به وجوب، یکی از گناهان کبیره و با انکار، موجب کفر است. خداوند متعال در قرآن مجید فرمود:

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ.

شیخ کلینی - قده - به طریق معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده که هر کس از دنیا رود و حجة الاسلام را به جا نیاورد، بدون اینکه او را حاجتی ضروری باشد یا آنکه به جهت بیمار شدن از آن باز ماند یا آنکه پادشاهی از رفتن آن جلوگیری نماید، چنین کس در حال مردن به یهودیت یا نصرانیت از دنیا خواهد رفت. این آیه و این روایت در اهمیت حج و وجوب آن کافی است و روایات بسیاری در این دو قسمت وارد شده که این مختصر، گنجایش ذکر آنها را ندارد و چون که مستحبات حج، بیش از آن است که در این رساله بیان شود، لذا به بیان مقداری از آنها اکتفا کرده و

تکلیف آنها عمره و حج تمتع است، اکثفا به بیان احکام آنها شد و قبل از شروع در مناسک که مشتمل است بر دو باب و چند فصل و مسائلی چند، بعض مسائل و شرایط و جوب حجة الاسلام و بعض مسائل نیابت و وصیت به حج و چند مسأله دیگر بیان می شود.

مسأله ۱ - حجة الاسلام که حج واجب بر شخص مستطیع است بیش از یک مرتبه در تمام عمر واجب نیست.

مسأله ۲ - وجوب حج، بر شخص مستطیع فوری است؛ یعنی واجب است در سال اول استطاعت به جا آورد و تأخیر آن جایز نیست و در صورت تأخیر و بی استطاعت در سال بعد انجام دهد و همچنین ...

مسأله ۳ - اگر در سال بعد از حصول استطاعت، متوقف بر مقدماتی مثل سفر و تهیه اسباب از جمله تحصیل آن واجب است، به طوری که در همان سال به حج برسد و در صورتی که شخص کوتاهی کند و به حج در آن سال نرسد حج بر او مستقر می شود که باید در هر صورت بعداً به حج برود، هر چند استطاعت از بین برود.